SANSKRITINSCHRIFT VAN TOEK MAS (DAKAWOE).

DOOR

H. KERN.

Door vriendelijke tusschenkomst van den Heer J. W. IJzerman is mij geworden een schrijven van den Kapitein der Genie T. van Erp, uit Boroboedoer, van 18 Mei 1910, met Bijlagen. Dat schrijven bevat een „Toelichting bij de foto's en de afteekening der emblemén van den beschreven steen van Toek Mas,“ hetwelk ik hier in zijn geheel laat volgen :

TOELICHTING BIJ DE FOTO'S EN DE AFTEEKENING DER EMBLEMEN VAN DEN BESCHREVEN STEEN VAN TOEK MAS.

BIJLAGEN :

- Een foto van den geheelen steen (inscriptie met emblemén).
- Een detail-foto van het letterschrift.
- Een afteekening der emblemén (blauwdruk).

LITERATUUR :

Not. Bat. Gen.

1888 blz. 49. De Controleur J. van Aalst zendt papier-abklatsch van den beschreven steen nabij de desa Dakamoe (lees: Dakawoe), district Ngasinan, nabij zeer groote bron Toek Mas.

id. blz. 94. Abklatsch in handen van Dr. Brandes.

id. " 104. Dr. Brandes deelt mede, dat papierafdruk niet duidelijk genoeg is om te worden gelezen.

id. " 138. Nieuwe afdruk gevraagd aan den Controleur Heijting te Magelang (de Heer van Aalst sedert vertrokken).

1899 p. 26. Vermelding aanwinst van de Abklatsch.

Encyclopedie N. S. III. p. 129. (1902). „Oudheden“ door Dr. Brandes afgesloten in December 1898.

De Heer Rouffaer vestigde in Januari 1910 mijne aandacht op den steen van Toek Mas, welks inscriptie (vermoedelijk Wenggi?) nog niet gelezen kon worden.

Van een verblijf wegens ziekte te Merbaboe werd geprofiteerd om een leesbare foto van het opschrift te maken, benevens een gipsafgietsel.

Den 28^{en} April werd de steen bezocht. Deze is gelegen in de nabijheid van de desa's Lëbak ¹ (voorheen heette deze „Dakawoe“) en Tempoeran. Men vindt aldaar eene uitgestrekte en diepe inzinking van het terrein. Uit den steilen, steenachtigen wand welt op tal van plaatsen het water uit den bodem op. De grootste dezer bronnen draagt den naam van „Toek Mas“ en ontlast zich in de Kali Bolong.

De bedoelde inscriptie is aangebracht op een los van den aardwand liggenden grooten steen. Het voorvlak van dezen is vrij glad, over eene lengte van ± 1.60 M. en eene breedte van ± 0.75 M. Dit voorvlak draagt aan de onderzijde de inscriptie en daarboven een groot aantal emblemen.

Bijlage I. De eene foto geeft een beeld van den geheelen steen. Daar de Hindoeïstische emblemen zeer onduidelijk waren — de inbeïteling is zeer ondiep en verraadt een weinig vaardige en onvaste hand — werden de contouren der figuren verscherpt met zwart Siberisch krijt.

De meeste emblemen zijn nu op de foto dadelijk herkenbaar. Duidelijkshalve werd hiervan nog eene af-
Bijlage III. teekening gemaakt, hierbij overgelegd in blauwdruk.

Van de inscriptie zelve werd nog een detail foto gemaakt op grooter schaal, waartoe twee afzonderlijke platen gebruikt werden. De gekoppelde afdruk gaat
Bijlage II. hierbij. ²

De begin- en eindletters zijn niet zeer duidelijk meer. Het kwam mij voor dat onder den langen regel, ongeveer beneden de emblemen 2 en 3 (verg. blauwdruk) nog flauwe sporen aanwezig zijn van eenige letters op een tweeden regel (?).

¹ Onderdistr. Tjokro, Distr. Ngasinan. Res. Kedoe.

² Wegens onbekendheid met het letterschrift, kwam het mij gevaarlijk voor, dit op minder duidelijke plaatsen te verscherpen met zwart krijt; dit is dus niet geschied!

De hierbij gaande gegevens werden gelijktijdig gezonden aan de Directie van het Bat. Gen. door tusschenkomst van Dr. Krom, die onlangs het ambt. van voorzitter der Oudheidk. Commissie aanvaardde. Het zekerheidshalve gemaakte gipsafgietsel werd daarbij gevoegd.

Boroboedoer, 18 Mei 1910.

De Kapitein der Genie,
T. VAN ERP.

De derde Bijlage, zijnde een afteekening der emblemen (blauwdruk) geeft een afbeelding van de Emblemen.

(Zie Plaat 3).

De inscriptie in Sanskrit bestaat uit een strofe in Triṣṭubh. Jammer genoeg zijn eenige letters aan 't begin en bij 't einde onleesbaar geworden, en buitendien zijn een paar karakters zeer onduidelijk, hetgeen de vertaling gedeeltelijk onzeker maakt. Intusschen is de inhoud in hoofdzaak niet twijfelachtig. Ik lees als volgt:

— — ucy¹ āmburuhānujātā
kwacīc chīlāwālukanirggateyaṁ:
kwacit prakīrṇā cūbha² cītatoyā
saṁprasrutā ma ū ū — va gaṅgā

D. i. „Deze (watersprong, beek³) ontsprongen uit (een plek met) zuiver witte lotussen, op sommige plaatsen uit steen en zand opgeweld, op andere zich verbreidende met haar heldere (?) en koude wateren is, in haar geheel voortgestroomd zijnde, als⁴ een — — Ganges”.

Uit deze inscriptie, in verband met de aangebrachte emblemen, mag men opmaken dat wij met een voor heilig gehouden water te doen hebben. Uit welken tijd de inscriptie dagteekent, is moeilijk met beslistheid te bepalen, maar in allen geval behoort zij tot de oudere op Java aangetroffen. Ik geloof niet dat men ze later kan stellen dan ± 500 A. D.

¹ Onzeker.

² Onduidelijk.

³ Een substantief waarop dit vrouwelijk voornaamwoord terugwijst ontbreekt. De dichter moet aan een vrouwelijk woord gedacht hebben; aangezien 't gewone woord voor bron, nl. utsa mannelijk is, denk ik dat hij een vr. woord in den zin had, bijv. nadikā, beek.

⁴ Ik gis dat va 't overblijfsel is van een met het voorafgaande woord samengevloeid i.w.a. Het samengesteld karakter na ma vermag ik niet te ontcijferen; misschien ñca.

Beschreven steen van „Toek Mas” nabij desa Lëbak (voorheen Dakawoe). Onderdistrict Tjokro, Distr. Ngasinan. Res. Këdœ.
Verg. Not. Bat. Gen. 1898 p. 49, 94, 104, 138, 139 en 1899 p. 26, 27 en Encyclop. N. I. III 1902 p. 129.

BIJLAGE II.

Rotsinscriptie van Toek Mas nabij Desa Lēboe (voorheen Dakawoe). Ond. Distr. Tjokro, Distr. Ngasinan. Res. Kēdoe.
Verg. Not. Bat. Gen. 1898 p. 49, 94, 104, 138, 139 en 1899 p. 26, 27 en Encyclop. N. I. III p. 129.

Emblemen,

voorkomende op den beschreven steen van Toek-mas (desa Lëbak voorheen Dakawoe ond. distr. Tjokro, Res. Sêdoe) verg. not. Bat. Gen. 1898, p. 49, 94, 104, 138, 139. en 1899 p. 26-27.

1. Tjakra.
2. Staande schelp
3. Knods.
4. ?
5. Trusola.
6. Gendi
7. Bjl.
8. Wadjra.

9. Twee elkaar rakende lotus rosetten.
10. Idem.
11. Arit.-
12. ?
13. Tang (?); bestaat wellicht uit twee figuren, waarvan de linksche een bendo zou kunnen voorstellen, de rechtsche een dergelyk gereedschap?
14. doet denken aan de oud-javaansche Hoedi (?)
15. golok.
16. ?

Boroboedoer Mei 1910

V. roux